

Rapport Ipsos I&O

Onderzoek 'Week van het Vakmanschap'

Maart, 2025



Colofon

Datum

5 maart 2025

Opdrachtgever

De initiatiefnemers van de Week van het Vakmanschap (MBO Raad, WorldSkills Netherlands, Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB), ROC van Amsterdam - Flevoland, Dunamare onderwijs, Wij Techniek, ondersteund door het ministerie van OCW, FME, Gemeente Amsterdam en ORAM - Ondernemend Amsterdam)

Rapportnummer

2025/040

Ipsos I&O Enschede

Zuiderval 70

Postbus 563

7500 AN Enschede

T (053) 200 52 00

E nl-info-publiek@ipsos.nl

KvK-nummer 08198802

Ipsos I&O Amsterdam

Piet Heinkade 55

1019 GM Amsterdam

T (020) 308 48 00

E nl-info-publiek@ipsos.nl

Samenvatting (1/2)

In opdracht van de initiatiefnemers van de Week van het Vakmanschap (MBO Raad, WorldSkills Netherlands, Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB), ROC van Amsterdam - Flevoland, Dunamare onderwijs, Wij Techniek, ondersteund door het ministerie van OCW, FME, Gemeente Amsterdam en ORAM - Ondernemend Amsterdam) voerde Ipsos I&O onderzoek uit naar vakmanschap in Nederland. Het doel van het onderzoek is het perspectief van zowel vakmensen als 'de Nederlander' op vakmanschap in beeld te brengen. We onderzochten het bewustzijn van Nederlanders over het tekort aan vakmensen, evenals de mogelijke oorzaken van dit tekort en waar zij oplossingen zien. We vroegen in het bijzonder naar de waardering van vakmensen en de aansluiting van praktijkgericht onderwijs op de arbeidsmarkt. In totaal hebben 2.026 Nederlanders deelgenomen aan het onderzoek, onder wie 566 mensen die zichzelf als vakman of -vrouw zien.

Het tekort aan vakmensen is een groot probleem

Een overgrote meerderheid van de Nederlanders (82%) herkent het tekort aan vakmensen in hun eigen omgeving. Mensen merken het in de eigen omgeving, maar ook op het werk. Het tekort aan vakmensen wordt met name gevoeld in de bouw en installatie, de gezondheidszorg, de energievoorziening en de horeca. Het tekort leidt tot lange wachttijden, moeilijk te vervullen vacatures, hogere kosten en soms verminderde kwaliteit van diensten. Men verwacht dat het probleem in de toekomst zal verergeren, aangezien jongeren minder interesse lijken te tonen in praktische beroepen en vaker een voorkeur hebben voor kantoorbanen en opleidingen op hbo- of universitair niveau. Er is een breed gedragen zorg over de toekomst van vakmanschap. Negen op de tien Nederlanders beschouwen het tekort als een groot probleem en 91 procent vindt dat er meer geïnvesteerd moet worden in vak- en beroepsopleidingen.

Beeldvorming van praktische beroepen loopt achter

Een grote meerderheid van de Nederlanders (88%) vindt dat het praktisch onderwijs als minder belangrijk wordt gezien dan theoretisch onderwijs. Ook vindt bijna de helft van de Nederlanders (44%) dat beroepsopleidingen een negatief imago hebben. Theoretisch opgeleiden en ouders van havo- en vwo-leerlingen lijken minder bekend met mbo-opleidingen en geven vaker de voorkeur voor doorstroom naar havo of hbo. Zij noemen als reden hiervoor dat hbo-opleidingen in beter aanzien zouden staan en vermeende betere carrièremogelijkheden. Onder vakmensen zelf is er een sterke roep om meer waardering - zowel in erkenning als in salaris - voor praktische vaardigheden. Zij ervaren in hun werk dat jongeren moeilijk te enthousiasmeren zijn voor praktische beroepen (62%) en vinden dat ze achtergesteld worden in arbeidsvoorwaarden (64%), vergeleken met theoretische beroepen. De tekorten leiden ook tot een hogere werkdruk, wat vervolgens weer leidt tot verslechtering van het imago.

Samenvatting (2/2)

Inzetten op betere waardering van praktische beroepen

Een oplossing voor het tekort aan vakmensen zit volgens Nederlanders in het beter waarderen van praktische opleidingen en beroepen. Tot de meest gesteunde maatregelen om het tekort aan te pakken behoren het verhogen van salarissen voor vakmensen (68%), het geven van betere voorlichting over beroepsopleidingen op middelbare scholen (62%) en het creëren van meer mogelijkheden om werk en opleiding te combineren (57%). Wie vervolgens verantwoordelijkheid moet nemen voor het aanpakken van dit tekort, is voor Nederlanders lastig te zeggen. Als het gaat om waardering is er ook brede steun (56%) voor het vervangen van termen als "middelbaar" en "hoger" beroepsonderwijs door "theoretisch" en "praktisch" onderwijs. De belangrijkste reden hiervoor is het wegnemen van de impliciete hiërarchie, al zien sommigen het als symboolpolitiek.

Nederlanders dragen zelf verschillende oplossingen aan, die zich focussen op betere salarissen, verbetering van imago en maatschappelijke erkenning, betere voorlichting en promotie van vakopleidingen en het aantrekkelijker maken van deze opleidingen. Er zijn duidelijke verschillen tussen theoretisch en praktisch geschoolden in hun visie op bepaalde oplossingen. Praktisch opgeleiden zien voornamelijk een oplossing bij (financiële) waardering, theoretisch opgeleiden noemen vaker maatregelen zoals extra inzet op omscholing en de inzet van arbeidsmigranten. Praktisch opgeleiden geven echter ook aan dat de inzet van (laagbetaalde) arbeidsmigranten de aantrekkelijkheid van een sector niet altijd ten goede komt.

Een deel van de Nederlanders zou zelf willen bijdragen aan een oplossing. Zo zegt ongeveer een op de acht (12%) dat zij zelf zeker bereid zijn om een vakopleiding te volgen of om zich om te laten scholen tot vakman of -vrouw. Drie op de tien (29%) zou dit misschien willen. Zij kunnen sneller overgehaald worden om dit te doen bij een baangarantie na afronding van de opleiding (43%), een hoger salaris (41%) en de mogelijkheid om werk en studie te combineren (39%).

Zowel praktische aanpassingen als grote systeemveranderingen genoemd

De genoemde oplossingen voor het tekort aan vakmensen in Nederland omvatten zowel praktische aanpassingen als bredere systeemveranderingen. Er lijkt brede steun voor praktische maatregelen zoals het verbeteren van salarissen en arbeidsvoorwaarden, het geven van betere voorlichting over beroepsopleidingen, het uitstellen van vroege opleidingskeuzes en het creëren van meer mogelijkheden om werk en opleiding te combineren. Daarnaast zijn volgens Nederlanders grotere maatschappelijke veranderingen nodig, want hoewel vakmanschap als belangrijk wordt gezien, denken veel mensen dat theoretisch onderwijs betere carrièremogelijkheden biedt. Deze perceptie leeft met name onder theoretisch geschoolden, die vaak een beperkte bekendheid hebben met mbo-opleidingen. Dit vereist een verbetering van het imago op lange termijn en de maatschappelijke waardering van praktische beroepen, waarbij betere voorlichting en beeldvorming cruciaal zijn. Hoewel de aanpassing van de terminologie van hoger en lager opgeleid volgens de helft een begin kan zijn.

Inhoud

Inleiding

1. Het tekort aan vakmensen

- 1.1 Acht op de tien Nederlanders herkennen het tekort aan vakmensen
- 1.2 Nederlanders bezorgd over tekort aan vakmensen
- 1.3 Tekort aan vakmensen meest zichtbaar in de bouw
- 1.4 Tekort treft zorg het hardst op de werkvloer

2. Oorzaken

- 2.1 Praktische beroepen en opleidingen onvoldoende gewaardeerd
- 2.2 Grootste deel van de Nederlanders vindt dat jongeren te snel een opleiding moeten kiezen
- 2.3 Keuze voor havo en hbo door aanzien opleiding en verwachtingen
- 2.4 Meerderheid vakmensen: jongeren moeilijk te enthousiasmeren voor praktische beroepen

3. Oplossingsrichtingen

- 3.1 Voorkeur voor 'theoretisch en praktisch opgeleid' in plaats van 'hoog en laag opgeleid'
- 3.2 Nederlanders over aanpak tekort: hoger salaris en voorlichting voorop
- 3.3 Een derde van de Nederlanders (misschien) bereid om een vakopleiding te volgen of om te scholen
- 3.4 Positiever imago en betere beloning om tekort aan vakmensen op te lossen
- 3.5 Tekort moet worden opgelost door meerdere actoren

Inleiding

Onderzoeksmethoden

Voor dit onderzoek is er een vragenlijst uitgezet in het I&O Research Panel onder Nederlanders van 18 jaar en ouder. De vragenlijst is in samenspraak met de MBO Raad, namens de partijen achter de Week van het Vakmanschap, opgesteld en de uitnodigingsmail is dinsdag 11 februari verstuurd. De vragenlijst kon tot en met maandag 17 februari 2025 ingevuld worden. In totaal vulden 2.026 Nederlanders de vragenlijst volledig in. De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd en opleidingsniveau conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor inwoners van Nederland, wat betreft deze achtergrondkenmerken.

Inhoud vragenlijst

De gebruikte vragenlijst kent drie inhoudelijke blokken. Dit zijn:

- A. Het tekort aan vakmensen
- B. Oorzaken voor het tekort aan vakmensen
- C. Oplossingsrichtingen

Leeswijzer

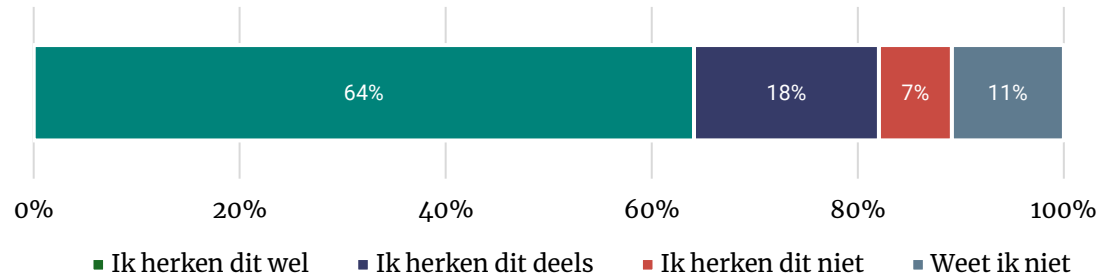
Dit rapport is ingedeeld in drie inhoudelijke hoofdstukken. Voorin is een samenvatting te vinden met de belangrijkste conclusies. Hoofdstuk 1 gaat in op het tekort aan vakmensen en behandelt hoe Nederlanders het tekort aan vakmensen ervaren in hun dagelijks leven en in werksituaties. In hoofdstuk 2 onderzoeken we de beeldvorming rondom praktisch onderwijs en vakmanschap. Hoofdstuk 3 gaat in op mogelijke oplossingen om de waardering voor vakmanschap te vergroten en de aantrekkelijkheid van praktische beroepen te verbeteren.

1. Het tekort aan vakmensen

1.1 Acht op de tien Nederlanders herkennen het tekort aan vakmensen

- Acht op de tien Nederlanders herkennen het tekort aan vakmensen in hun eigen omgeving (82%). Een meerderheid van twee derde herkent dit volledig en een op de vijf herkent dit deels. Zeven procent herkent dit niet en een tiende (11%) geeft aan dit niet te weten.
- Opvallend is dat theoretisch geschoolden vaker aangeven dit niet te weten (16%) in vergelijking met praktisch geschoolden (9%) en mensen zonder startkwalificatie (7%).
- Aan Nederlanders die het tekort aan vakmensen in hun eigen omgeving herkennen, is gevraagd op welke manier zij dit waarnemen.
 - Veel mensen benoemen in een toelichting dat zij dit vooral merken doordat zij moeite hebben met het **vinden van vakmensen** zoals loodgieters, elektriciens, timmerlieden en schilders voor reparaties en renovaties aan huis. Als zij eenmaal iemand vinden, is de wachttijd lang.
 - Daarna volgen tekorten in de **gezondheidszorg**. Denk aan onderbezetting in ziekenhuizen, verzorgingshuizen en andere medische instellingen. Mensen zien hoge werkdruk voor personeel en langere wachttijden voor patiënten.
 - Het **onderwijs** is een derde aandachtsgebied, waarbij velen wijzen op lerarentekorten die leiden tot uitvallende lessen of te grote klassen.

Figuur 1.1 - Er wordt vaak gesproken in de media over een tekort aan vakmensen in Nederland. Herkent u dit uit uw eigen omgeving? (basis: algemeen Nederlands publiek, n=2026)



Openstaande vacatures, stijgende kosten en afnemende expertise

- Veel mensen geven aan dat hun eigen werkgever of gehele sector moeite heeft om **vacatures** voor geschoolde posities te vullen, vooral in technische en ambachtelijke beroepen.
- Ook worden **hogere kosten** voor diensten als gevolg van de schaarste aan vakmensen opgemerkt.
- Sommigen benoemen een afnemende **interesse van jongeren** in praktische beroepen, waarbij zij vaker kiezen voor kantoorbanen en hoger onderwijs in plaats van vakopleidingen.
- Tot slot benoemen een aantal mensen een toenemend **gebrek aan expertise**. Zij hebben het gevoel dat er tegenwoordig minder diepgaande vakkennis en specialisme is.
- Nederlanders die het tekort aan vakmensen in hun eigen omgeving niet herkennen, is gevraagd waarom zij dit niet herkennen.
 - Een meerderheid zegt geen persoonlijke ervaring te hebben met tekorten. Zij geven aan er simpelweg niet mee te maken te hebben gehad of zelf geen problemen te hebben ondervonden bij het vinden van vakmensen.
 - Ook geeft een deel van hen aan gepensioneerd of niet meer werkzaam te zijn, waardoor ze minder zicht hebben op de arbeidsmarkt.
 - Daarnaast geven sommige mensen aan dat er in hun directe omgeving of regio voldoende vakmensen beschikbaar zijn. Anderen lossen klussen zelf op of hebben handige familie of vrienden, waardoor ze geen beroep hoeven te doen op externe vakmensen.

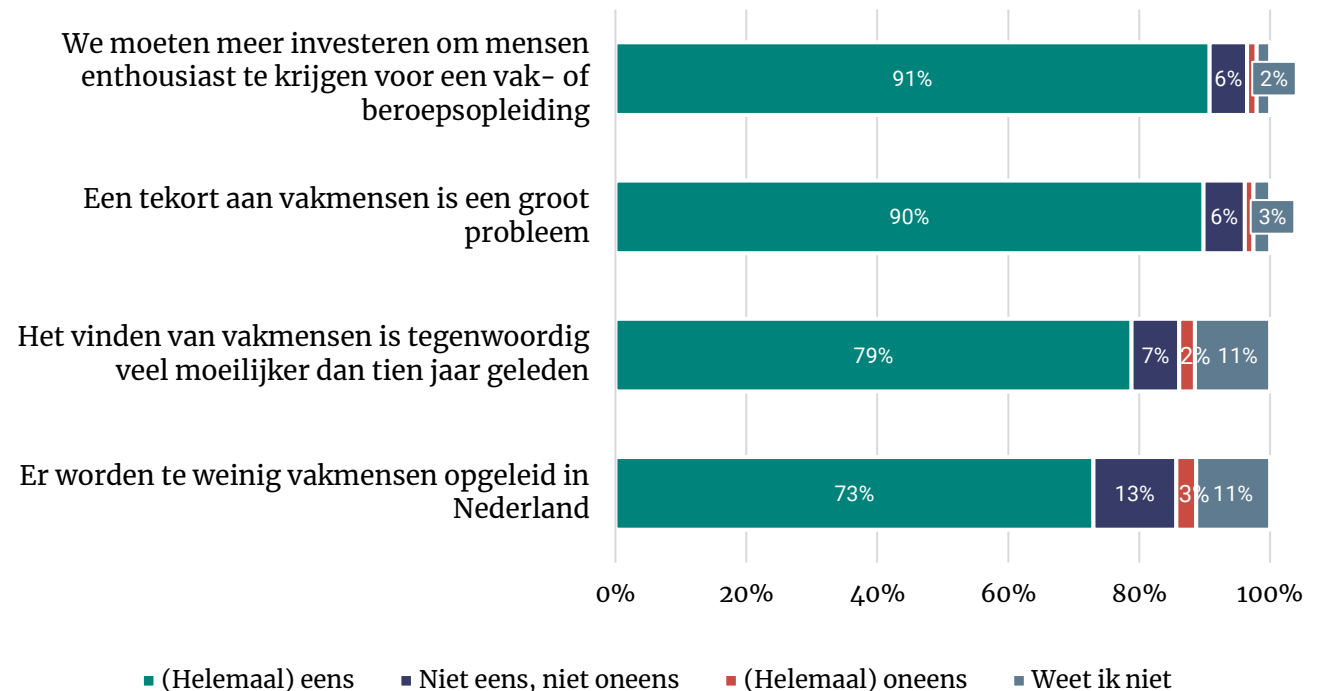
Figuur 1.2 - Ik herken een tekort aan vakmensen in mijn eigen omgeving wel/deels, omdat... (Basis: hebben een toelichting gegeven, n=1659)

- "Als je een vakman nodig hebt, dan is er een wachtlijst voordat je geholpen kunt worden."
- "Lange wachttijden zijn voor loodgieters en aannemers. Op mijn werk zijn er tekorten aan roosteraars, verpleegkundigen, echografisten."
- "De prijs voor monteurs, loodgieters etc. omhoog gaat."
- "De jeugd daar geen zin meer in heeft, die willen makkelijk en snel geld en zo weinig mogelijk daarvoor doen."
- "Expertise ontbreekt bij veel mensen."
- "Er beginnen steeds meer zzp'ers die denken dat ze alles kunnen."
- "Ervaren collega's met pensioen gaan en er geen opvolging is."
- "Het belangrijk is om zo'n hoog mogelijk niveau te hebben en te studeren. Zo houden we geen vakmensen over als dat het ideaal is."

1.2 Nederlanders bezorgd over tekort aan vakmensen

- Een grote meerderheid van de Nederlanders is bezorgd over het tekort aan vakmensen en de toekomst van vakmanschap in Nederland.
- Negen op de tien Nederlanders beschouwen het tekort aan vakmensen als een groot probleem. Een vrijwel even grote groep (91%) is van mening dat er meer geïnvesteerd moet worden om mensen enthousiast te krijgen voor een vak- of beroepsopleiding. Bij beide stellingen is 1 procent het hier niet mee eens.
- Acht op de tien Nederlanders (79%) merken dat het tegenwoordig veel moeilijker is om vakmensen te vinden dan tien jaar geleden. Volgens driekwart (73%) worden er te weinig vakmensen opgeleid in Nederland. Bij deze stellingen is een iets groter deel het niet eens en niet oneens (respectievelijk 7% en 13%) en geeft ongeveer een tiende aan dit niet te weten. Ook hier is een relatief kleine groep (2% tot 3%) het oneens met de stellingen.
- Theoretisch opgeleiden geven vaker aan niet te weten of er te weinig vakmensen worden opgeleid in Nederland (15%), in vergelijking met praktisch geschoolden (9%) of mensen zonder startkwalificatie (7%).

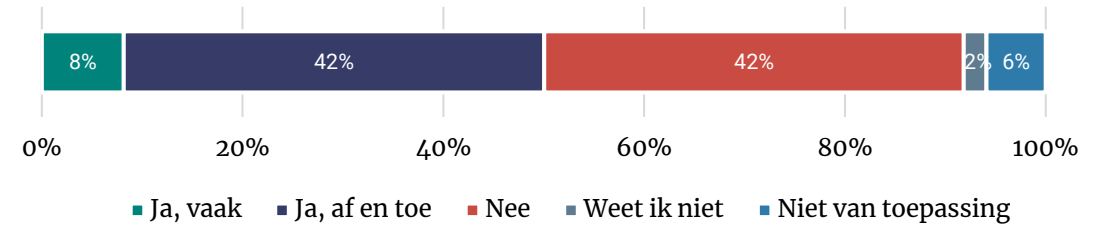
Figuur 1.3 - Kunt u antwoord geven op de volgende stellingen? (basis: algemeen Nederlands publiek, n=2026)



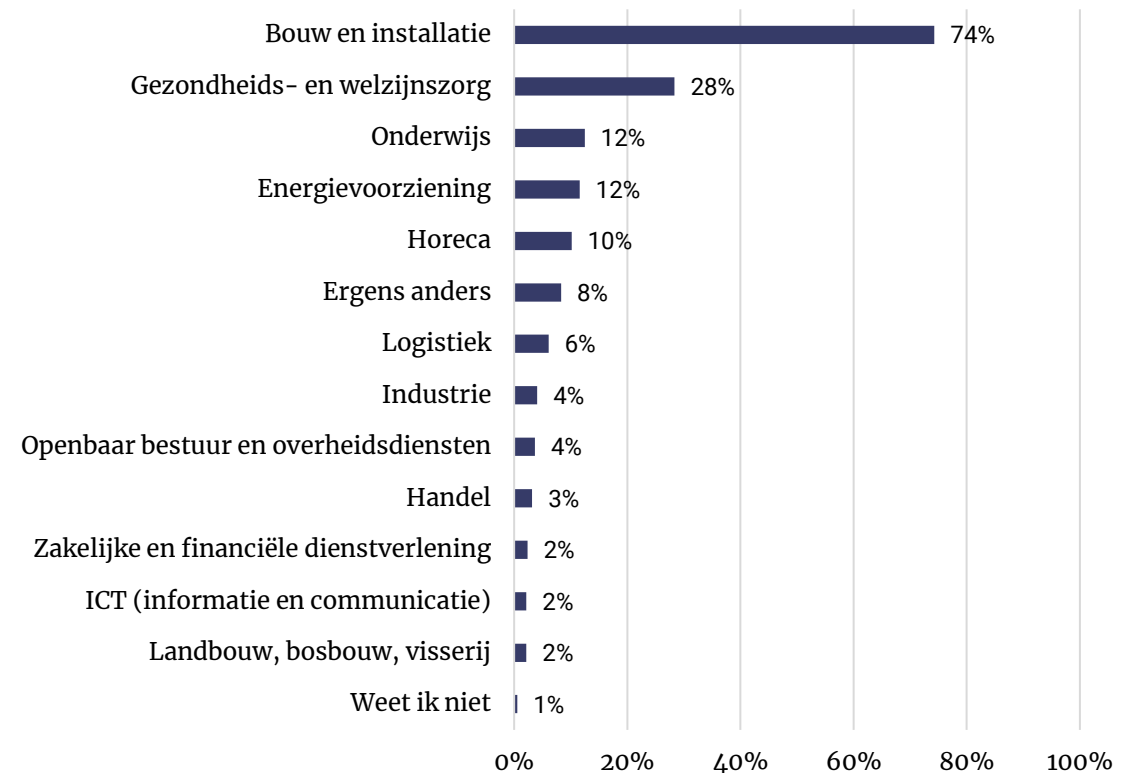
1.3 Tekort aan vakmensen meest zichtbaar in de bouw

- De helft van de Nederlanders had in het afgelopen jaar privé te maken met een tekort aan vakmensen. Voor 8 procent was dit vaak het geval, terwijl 42 procent aangeeft 'af en toe' met dit tekort geconfronteerd te zijn. Vier op de tien hadden hier geen ervaring mee (42%). Twee procent weet het niet zeker en voor 6 procent was de vraag niet van toepassing.
- Nederlanders die aangeven privé te maken te hebben gehad met een tekort aan vakmensen, ervaren dit het meest in de bouw- en installatiesector. Driekwart (74%) van de respondenten noemt deze sector als het gebied waar zij een tekort aan vakmensen hebben gemerkt.
- De gezondheids- en welzijnszorg volgt op ruime afstand als tweede (28%). Het onderwijs en de energievoorziening delen de derde plaats (12%). Hierbij dient opgemerkt te worden dat de tekorten in het onderwijs waarschijnlijk voornamelijk betrekking hebben op theoretisch opgeleiden, in tegenstelling tot vakmensen. De horeca maakt de top vijf meest genoemde sectoren compleet, met een op de tien Nederlanders die hier privé een tekort aan vakmensen hebben opgemerkt.
- Sectoren als handel, zakelijke en financiële dienstverlening, ICT en landbouw worden relatief weinig genoemd (elk 2-3%), wat suggereert dat het tekort aan vakmensen in deze sectoren privé een stuk minder merkbaar is voor de gemiddelde Nederlander.

Figuur 1.4 - Heeft u privé in het afgelopen jaar te maken gehad met een tekort aan vakmensen? (n=2026)



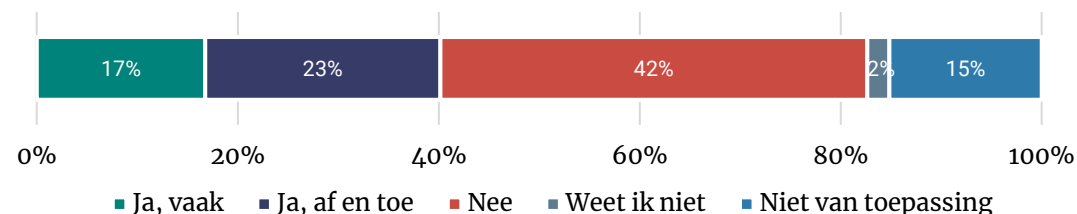
Figuur 1.5 - Om vakmensen in welke sector ging dit tekort? – Privé (n=1014)



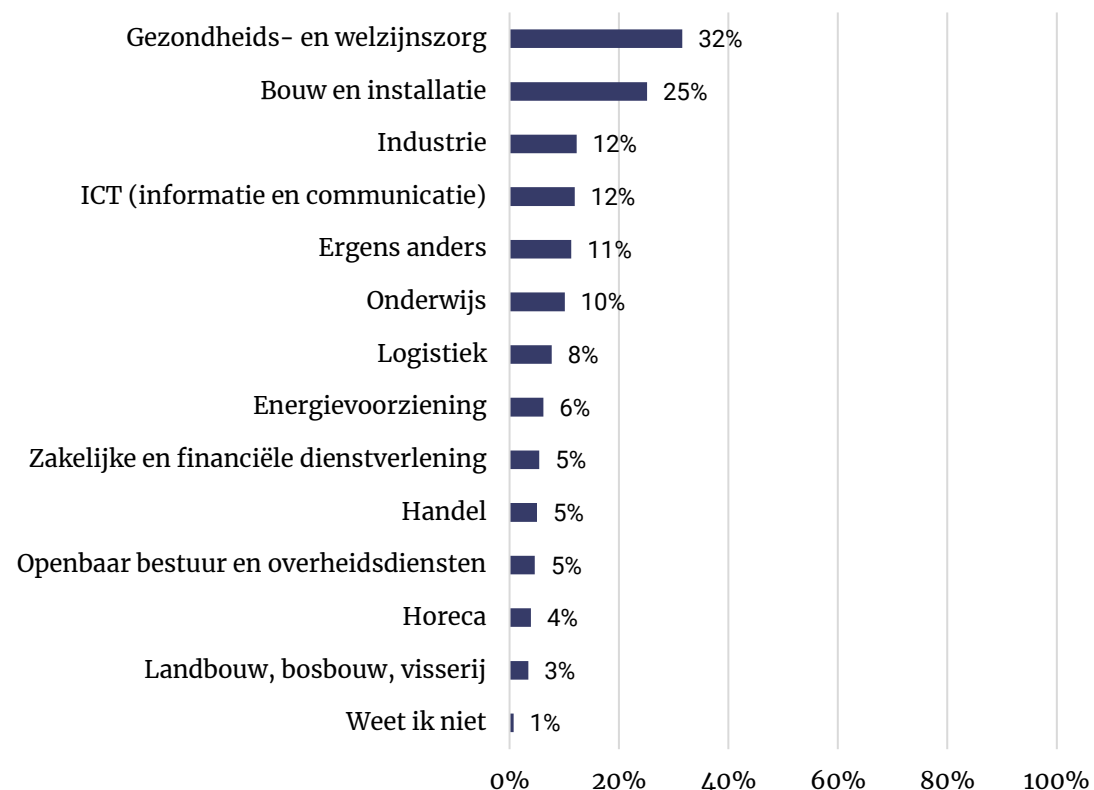
1.4 Tekort treft zorg het hardst op de werkvloer

- Vier op de tien Nederlanders hebben in het afgelopen jaar beroepsmatig te maken gehad met een tekort aan vakmensen. Voor 17 procent was dit vaak het geval, terwijl 23 procent aangeeft af en toe met dit tekort geconfronteerd te zijn in hun werk. Een vrijwel even groot deel zegt geen beroepsmatige ervaring te hebben gehad met een tekort aan vakmensen (42%).
- Het meest genoemde probleem is de moeite die bedrijven hebben bij het invullen van vacatures en het vinden van gekwalificeerd personeel, vooral in technische beroepen en de zorgsector. Dit leidt vaak tot een toegenomen werkdruk en overuren voor het bestaande personeel. Ook langere wachttijden voor klanten en uitgestelde projecten of dienstverlening als gevolg van de personeelstekorten worden genoemd.
- Nederlanders die aangeven beroepsmatig te maken te hebben gehad met een tekort aan vakmensen, ervaren dit het meest in de gezondheids- en welzijnszorg (32%).
- De bouw- en installatiesector volgt als tweede. Een kwart van de Nederlanders heeft hier beroepsmatig een tekort ervaren. De industrie en ICT-sector delen de derde plaats, beide genoemd door 12 procent. Een tiende van de respondenten heeft het tekort beroepsmatig opgemerkt in het onderwijs.

Figuur 1.6 - Heeft u beroepsmatig in het afgelopen jaar te maken gehad met een tekort aan vakmensen? (n=2026)



Figuur 1.7 Om vakmensen in welke sector ging dit tekort? – Beroepsmatig (n=814)

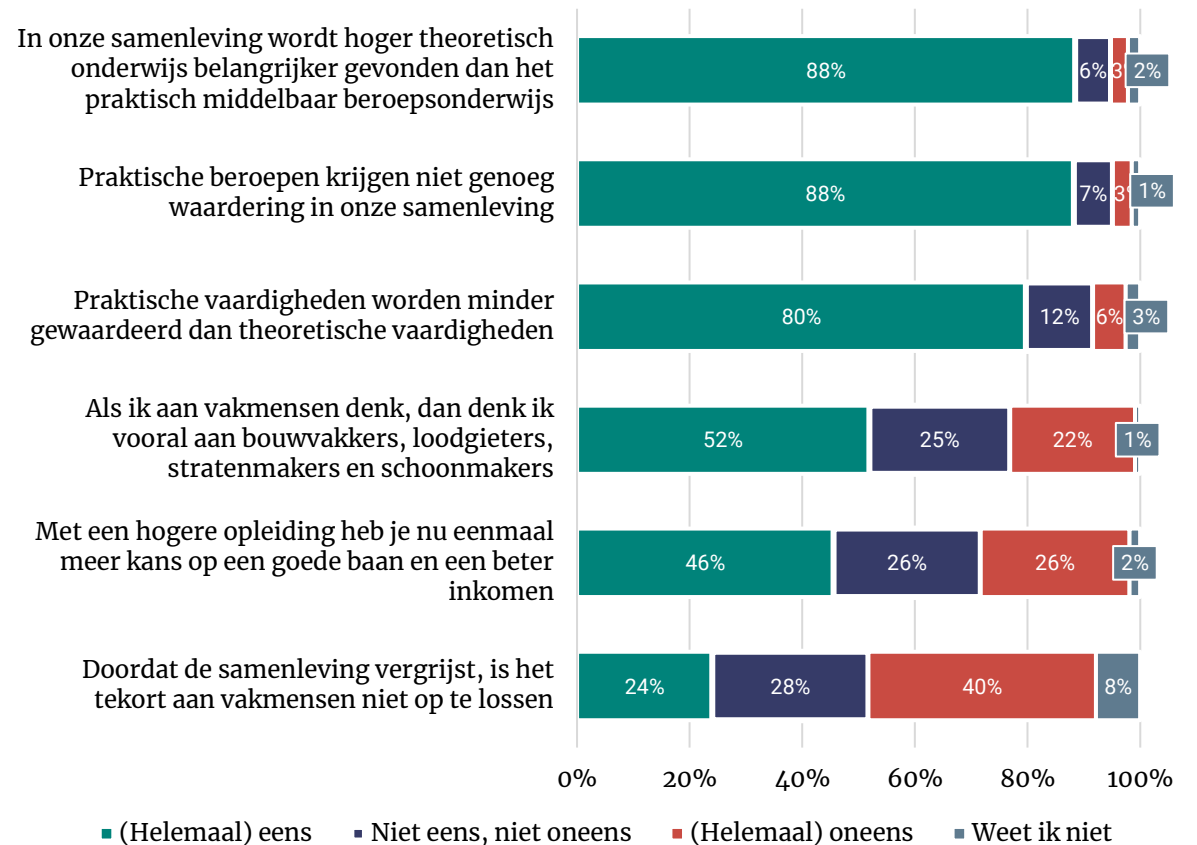


2. Oorzaken

2.1 Praktische beroepen en opleidingen onvoldoende gewaardeerd

- Nederlanders vinden het hoog tijd dat er iets gedaan wordt aan de ondermaatse waardering voor praktisch onderwijs en vakmanschap in onze samenleving. Bijna negen op de tien Nederlanders (88%) vinden dat praktisch onderwijs als minder belangrijk wordt gezien dan theoretisch onderwijs. Deze opvatting is het hoogst onder theoretisch geschoolde Nederlanders (91%).
- Een even groot deel vindt dat praktische beroepen niet genoeg waardering krijgen in onze samenleving, en acht op de tien vinden ook dat praktische vaardigheden minder worden gewaardeerd dan theoretische vaardigheden.
- De helft van de mensen (52%) denkt bij vakmensen vooral aan traditionele beroepen, zoals bouwvakkers en schoonmakers. Dit geldt vooral voor mensen zonder startkwalificatie, theoretisch geschoolden denken dit juist in mindere mate.
- Iets minder dan de helft (46%) vindt dat je met een hogere opleiding meer kans hebt op een goede baan en hoger inkomen, een vijfde is het hier niet mee eens
- Vier op de tien Nederlanders (40%) geloven dat het tekort aan vakmensen opgelost kan worden ondanks vergrijzing.

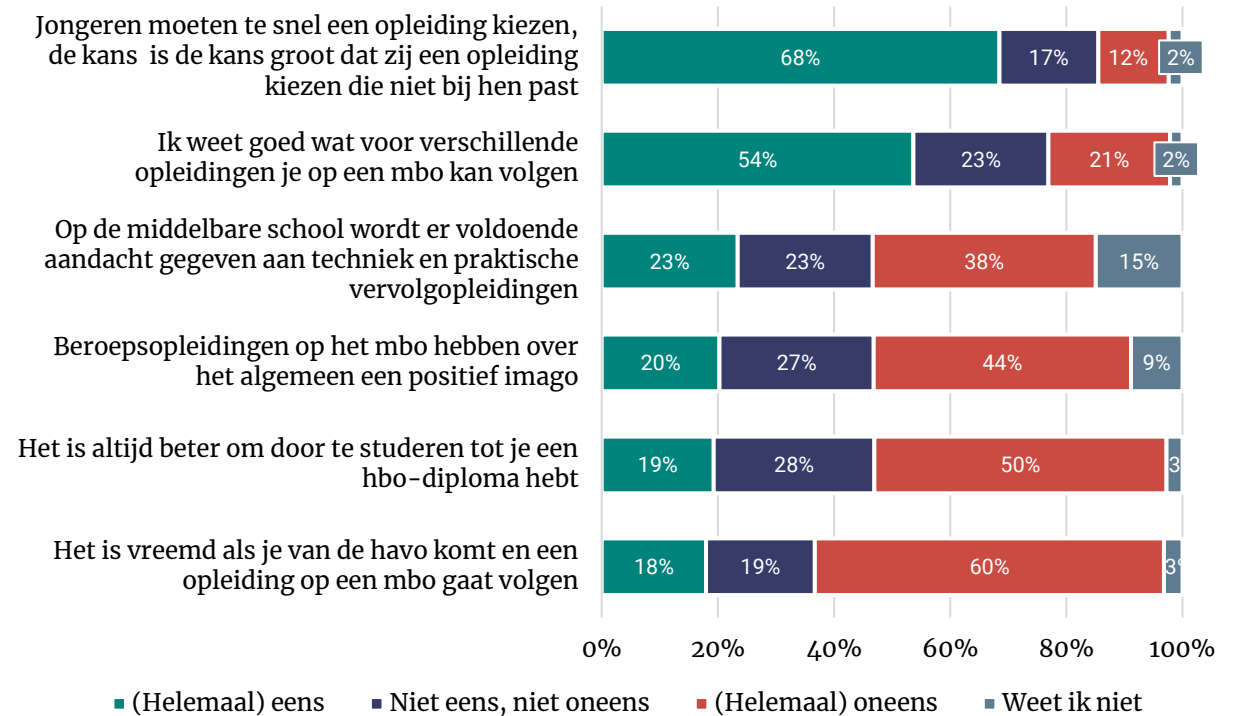
Figuur 2.1 - Kunt u antwoord geven op de volgende stellingen over het tekort aan vakmensen? (Basis: algemeen Nederlands publiek, n=2026)



2.2 Grootste deel van de Nederlanders vindt dat jongeren te snel een opleiding moeten kiezen

- Bijna zeven op de tien Nederlanders (68%) vinden dat jongeren al te vroeg een opleiding moeten kiezen, waardoor de kans groot is dat zij iets kiezen wat niet bij hen past.
- Een vijfde geeft aan niet goed te weten wat voor verschillende opleidingen er zijn op het mbo. Dit gebrek aan kennis is vooral zichtbaar bij theoretisch geschoolden (25%) en is het meest uitgesproken onder ouders met een kind op het vwo (36%). Bijna vier op de tien (38%) vindt dat er onvoldoende aandacht wordt gegeven aan techniek en praktische vervolgopleidingen.
- Meer dan vier op de tien vinden dat beroepsopleidingen over het algemeen geen positief imago hebben. Deze opvatting komt het meest voor onder theoretisch geschoolden (51%), gevolgd door praktisch geschoolden (39%) en het minst onder mensen zonder startkwalificatie (23%). Ook ouders van havo- of vwo-leerlingen vinden vaker dat het mbo geen positief imago heeft.
- De helft van de mensen vindt het niet per se beter om door te studeren tot hbo-niveau. Deze opvatting is het sterkst onder praktisch geschoolden (58%). Zes op de tien Nederlanders vinden het ook niet gek om een mbo-opleiding te gaan volgen na de havo.

Figuur 2.2 - Kunt u antwoord geven op de volgende stellingen? (Basis: mbo-studenten en ouders van kinderen op het voorgezet onderwijs, n=332)



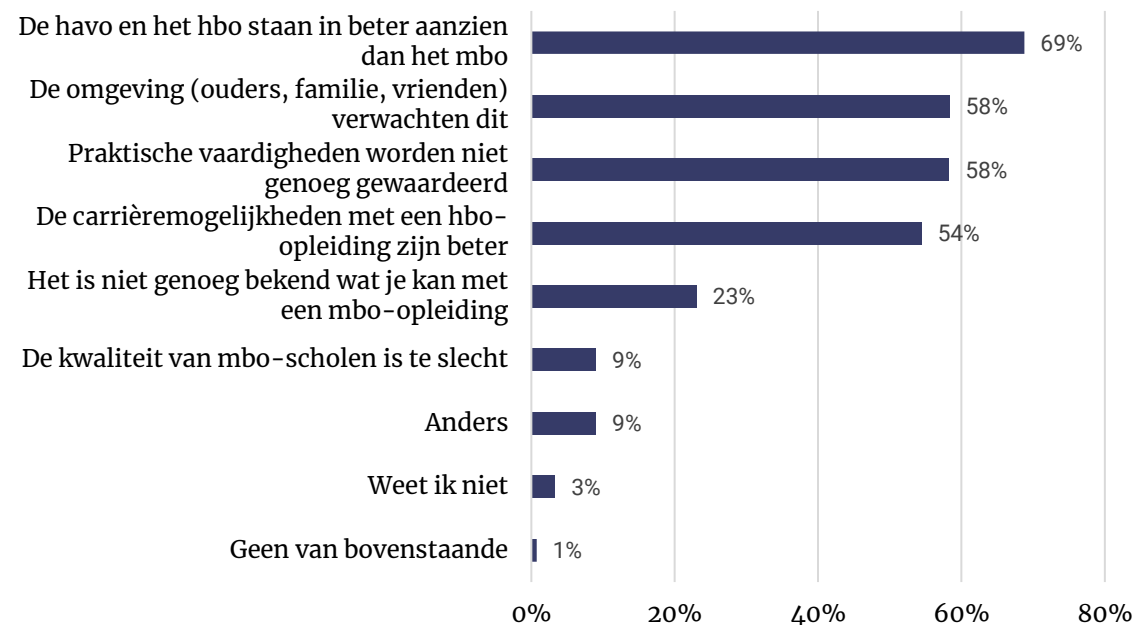
Figuur 2.3 - Kunt u antwoord geven op de volgende stellingen? % helemaal mee eens (n=86)

	vmbo	havo	vwo
Ik weet goed wat voor verschillende opleidingen je op een mbo kan volgen	60%	50%	41%
Het is vreemd als je van de havo komt en een opleiding op een mbo gaat volgen	13%	23%	23%
Beroepsopleidingen op het mbo hebben over het algemeen een positief imago	24%	21%	18%

2.3 Keuze voor havo en hbo door aanzien opleiding en verwachtingen

- Zeven op de tien (69%) denken dat jongeren van vmbo of mbo doorstromen naar de havo of het hbo vanwege het betere aanzien. Met name ouders met een kind op het vwo (75%) en theoretisch geschoolden (79%) denken dit.
- Een ruime meerderheid denkt ook dat dit komt door verwachtingen vanuit de omgeving en omdat praktische vaardigheden niet genoeg gewaardeerd worden (beide 58%).
- Meer dan de helft (54%) denkt dat de keuze voor havo/hbo door vmbo- en mbo- studenten vooral komt doordat de carrière mogelijkheden met een hbo-opleiding beter zijn. Dit geldt het meest voor ouders met een kind op de havo (84%).
- Bijna een kwart (23%) denkt dat de keuze voor havo en hbo komt doordat het niet genoeg bekend is wat je kan doen met een mbo-opleiding. Negen procent vindt de kwaliteit van mbo-opleidingen te slecht.
- Theoretisch opgeleiden en ouders van havo- en vwo-leerlingen lijken minder bekend met mbo-opleidingen en geven vaker de voorkeur voor doorstroom naar havo of hbo. Deze resultaten suggereren een houding die omschreven kan worden als 'onbekend maakt onbemind'.

Figuur 2.4 - Waarom denkt u dat: Jongeren die van het vmbo komen, kiezen voor de havo of; Na het mbo ervoor kiezen om naar het hbo te gaan? (basis: (helemaal) mee eens: 'jongeren zijn moeilijk enthousiast te krijgen voor een praktisch beroep' of 'het is altijd beter om door te studeren tot je een hbo-diploma hebt', n=584)



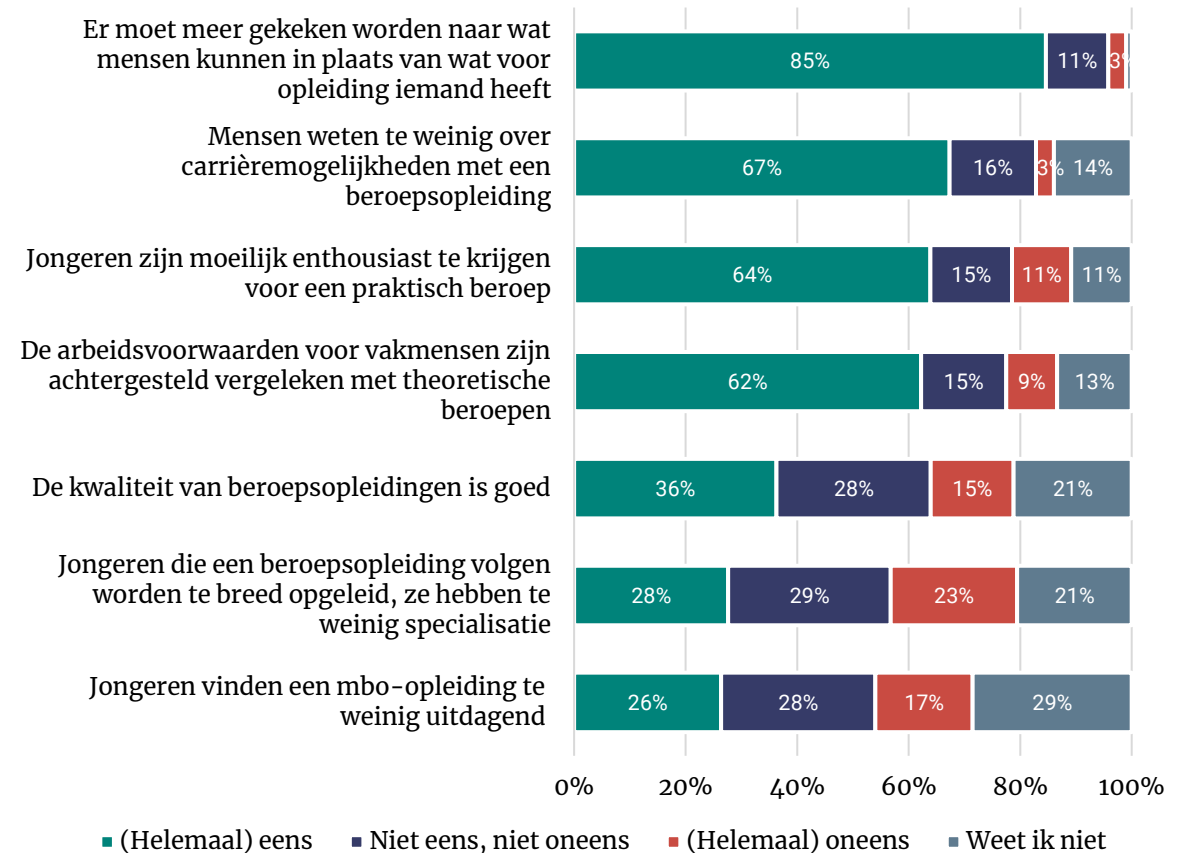
Figuur 2.5 - Waarom denkt u dat: Jongeren die van het vmbo komen, kiezen voor de havo of; Na het mbo ervoor kiezen om naar het hbo te gaan? % helemaal mee eens

	vmbo	havo	vwo
De havo en het hbo staan in beter aanzien dan het mbo	54%	65%	75%
De omgeving (ouders, familie, vrienden) verwachten dit	40%	48%	54%
De carrièremogelijkheden met een hbo-opleiding zijn beter	40%	84%	67%

2.4 Meerderheid vakmensen: jongeren moeilijk te enthousiasmeren voor praktische beroepen

- Een overgrote meerderheid van de mensen die beroepsmatig betrokken zijn bij een vak of ambacht (85%) vindt dat er meer gekeken moet worden naar wat iemand kan in plaats van de opleiding die iemand heeft gevolgd.
- Bijna zeven op de tien (67%) zegt dat mensen te weinig weten over welke carrièremogelijkheden er zijn bij een beroepsopleiding.
- Bijna twee derde van de vakmensen (64%) vindt dat jongeren moeilijk enthousiast te krijgen zijn voor een praktisch beroep. Ruim zes op de tien (62%) zijn van mening dat vakmensen minder gunstige arbeidsvoorwaarden hebben dan mensen in theoretische beroepen.
- Iets meer dan een derde vindt de kwaliteit van beroepsopleidingen goed (36%). Vijftien procent is het hier niet mee eens.
- Een kwart denkt dat jongeren mbo-opleidingen te weinig uitdagend vinden (26%).

Figuur 2.6 - U geeft aan dat u beroepsmatig betrokken bent bij een vak of ambacht. Kunt u antwoord geven op de volgende stellingen? (Basis: vakman of -vrouw, of werkzaam bij bedrijf dat veel met vakmensen werkt, n=1665)



3. Oplossingsrichtingen

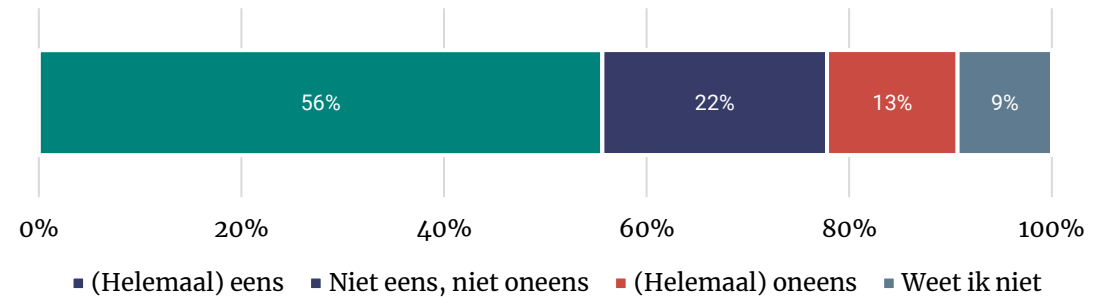
3.1 Voorkeur voor 'theoretisch en praktisch opgeleid' in plaats van 'hoog en laag opgeleid'

- Een meerderheid (56%) van de Nederlanders denkt dat het is beter is om de termen middelbaar en hoger beroepsonderwijs te vervangen door theoretisch en praktisch opgeleiden. Iets meer dan een op de tien (13%) vindt dit niet nodig.
- Uit de analyse van de toelichting op het antwoord op deze vraag (1.265 antwoorden) blijkt dat mensen het hier vooral mee eens zijn omdat de naamverandering de hiërarchie en het waardeoordeel weghaalt, dat geïmpliceerd wordt door "hoger" en "lager".
 - *“Door niet de termen hoger, middelbaar of lager te gebruiken geef je niet meer een verkeerd 'waardeoordeel', alsof HBO beter is dan MBO”*

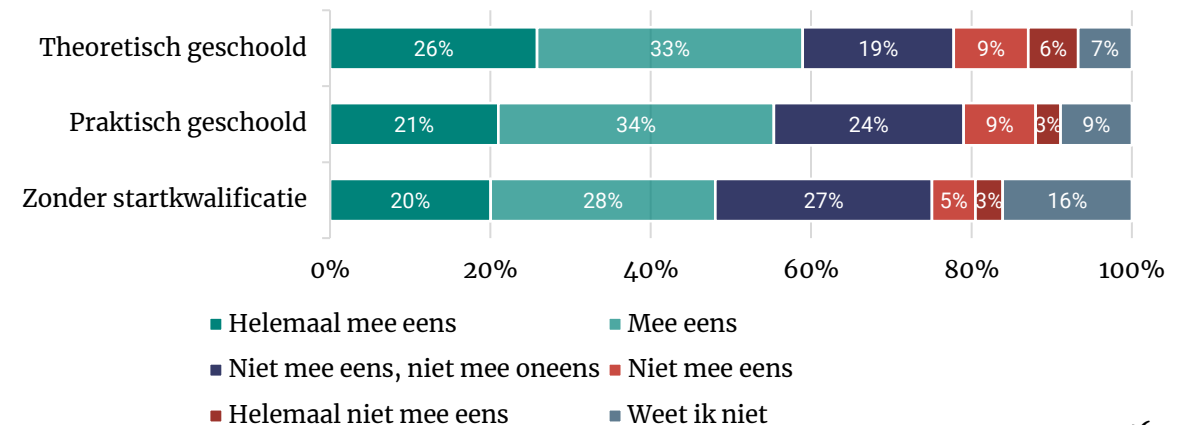
De meest genoemde reden voor mensen die het hiermee oneens zijn is dat zij de naamsverandering vooral symboolpolitiek vinden.

- *“Het maak niet uit hoe je het noemt, het probleem los je niet op met naamsverandering”*

Figuur 3.1 - Het is veel beter om te spreken over theoretisch opgeleiden en praktisch opgeleiden dan over middelbaar beroepsonderwijs en hoger beroepsonderwijs. (Basis: algemeen Nederlands publiek, n=2026)



Figuur 3.2 - Het is veel beter om te spreken over theoretisch opgeleiden en praktisch opgeleiden dan over middelbaar beroepsonderwijs en hoger beroepsonderwijs, naar opleiding



3.2 Nederlanders over aanpak tekort: hoger salaris en voorlichting voorop

- Om het tekort aan vakmensen op te lossen, denken de meeste Nederlanders dat betere salarissen voor vakmensen en betere voorlichting op middelbare scholen over beroepsopleidingen effectieve maatregelen zijn.
- Een ruime meerderheid (57%) denkt ook dat de mogelijkheid om deels te werken en deels een opleiding te volgen verbeterd zou moeten worden. Vooral mensen zonder startkwalificatie zouden dit graag zien (67%).
- De helft (49%) denkt dat financiële prikkels voor bedrijven die vakmensen opleiden effectief zouden zijn en iets minder dan de helft (46%) gelooft in campagnes om het imago van vakmanschap te verbeteren.
- Theoretisch geschoolden denken veel vaker (34%) dat arbeidsmigranten aan het werk helpen in beroepen met tekorten een goede oplossing zou zijn dan praktisch geschoolden (20%).
- Een quota voor het aantal mensen dat een beroepsopleiding moet hebben gevolgd ziet bijna geen enkele Nederlander zitten als oplossing voor het tekort aan vakmensen.

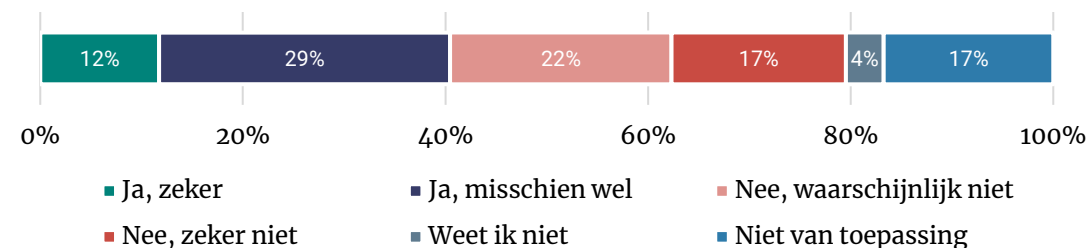
Figuur 3.3 - Welke maatregelen zouden volgens u het meest effectief zijn om het tekort aan vakmensen op te lossen? (Basis: algemeen Nederlands publiek, n=2026)



3.3 Een derde van de Nederlanders is (misschien) bereid om een vakopleiding te volgen of zich om te scholen

- Van de Nederlanders die geen mbo-student of vakman/-vrouw zijn, geeft 12 procent aan zeker bereid te zijn een vakopleiding te volgen of zich om te scholen tot vakman of vakvrouw. Drie op de tien (29%) zegt hier misschien toe bereid te zijn.
- De meest genoemde motivatie om te kiezen voor een beroepsopleiding of omscholing naar een beroep in een sector met personeelstekort is de garantie op een baan na afronding van de opleiding (43%). Een hoger salaris (41%) en de mogelijkheid om werk en studie te combineren (39%) wordt daarna het vaakst genoemd.
- Voor theoretisch geschoolden is een hoger salaris de belangrijkste reden voor het volgen van een vakopleiding of omscholing (48%).

Figuur 3.4 - Zou u zelf bereid zijn om een vakopleiding te volgen of uzelf te laten omscholen tot vakman of vakvrouw? (Basis: geen mbo-student of vakman of -vrouw, n=489)



Figuur 3.5 - Wat zou u motiveren om daadwerkelijk een beroepsopleiding te volgen of om te scholen naar een beroep in een sector met een tekort aan personeel? (n=305)



3.4 Positiever imago en betere beloning om tekort aan vakmensen op te lossen

De meest voorkomende thema's onder de zelf voorgedragen oplossingen om het tekort aan vakmensen op te lossen zijn als volgt:

1. **Meer respect en waardering:** Men vindt dat vakmensen meer waardering verdienen. Praktisch werk moet niet als 'lager' worden gezien dan theoretisch werk. Vakmensen verdienen meer respect en erkenning voor hun belangrijke bijdrage aan de maatschappij.
2. **Beter belonen / hogere salarissen:** Veel mensen geven aan dat praktische beroepen financieel aantrekkelijker moeten worden om meer mensen aan te trekken. De lonen moeten omhoog en arbeidsvoorwaarden verbeteren. Onder vakmensen is dit de meest aangedragen oplossing.
3. **Betere beeldvorming en promotie:** Het belang en de voordelen van vakmanschap moeten beter uitgedragen worden, te beginnen bij kinderen op school. Ouders kunnen ook een rol spelen door vakopleidingen als serieuze keuze-optie voor hun kind te beschouwen.
4. **Arbeidsmigranten/vluchtelingen inzetten:** het inzetten van arbeidsmigranten of vluchtelingen wordt, met name onder theoretisch geschoolden, als (tijdelijke) oplossing aangedragen.
5. **Stimuleren van omscholing en zijinstroom:** enkele mensen noemen het makkelijker maken van zijinstroom of omscholen, met name voor mensen die werkloos zijn.

Figuur 3.6 - Wat is volgens u de beste oplossing om het aantal vakmensen in Nederland te vergroten? (Basis: algemeen Nederlands publiek, n=2026)

“Beter betalen en meer respect. Vooral dat laatste.”

“Door meer waardering kenbaar te maken, niet te spreken over lager en hoger geschoold en door dit ook niet lager en hoger te waarderen in salaris. Gelijkwaardig waarderen dus.”

“Betere beloning, niet alleen in geld. Werken moet lonen!”

“Betere voorlichting, zeker ook naar ouders toe.”

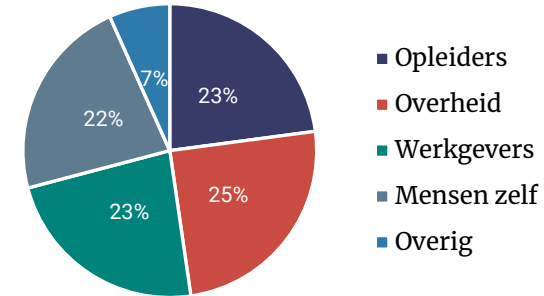
“Asielzoekers en statushouders ondersteunen om zo snel mogelijk regulier aan het werk te gaan.”

“Gratis omscholing en doorstroming.”

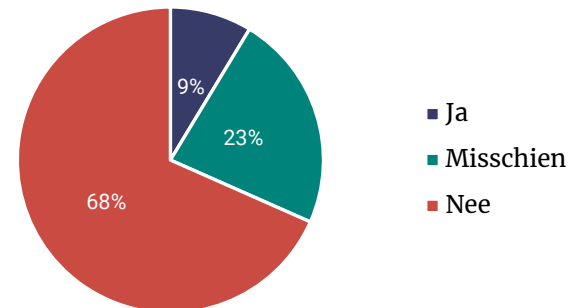
3.5 Tekort moet worden opgelost door meerdere actoren

- Nederlanders lijken het lastig te vinden om een specifieke partij aan te wijzen als hoofdverantwoordelijke voor het oplossen van het tekort aan vakmensen. De verantwoordelijkheid wordt vrijwel gelijk verdeeld over opleiders, de overheid, werkgevers en mensen zelf; waarbij alle partijen een rol spelen in het aanpakken van dit probleem.
- Een derde van de Nederlanders (32%) toont interesse in het verkrijgen van meer informatie over hoe zij zelf kunnen bijdragen aan het oplossen van het tekort aan vakmensen. Twee derde heeft hier geen behoefte aan. In de toelichting geven mensen aan vooral meer te willen weten over:
 - Concrete informatie over wat ze zouden kunnen doen
 - Informatie over omscholing/zijinstroom
 - Hoe anderen te motiveren of enthousiasmeren

Figuur 3.7 - Kunt u 100 procent verdelen over de volgende categorieën? Het oplossen van het tekort aan vakmensen moet vooral gedaan worden door... (Basis: algemeen Nederlands publiek n=2026)



Figuur 3.8 Zou u meer willen weten over hoe u zelf een bijdrage kan leveren aan het tekort aan vakmensen? (Basis: algemeen Nederlands publiek, n=2026)



Bijlagen



Achtergrondkenmerken

Tabel A.1 - Respons naar achtergrondkenmerken, ongewogen n (totale n= 2.026)

Kenmerk	Ongewogen n	%
Geslacht		
Man	1016	50%
Vrouw	1010	50%
Opleidingsniveau		
Geen startkwalificatie	328	16%
Praktisch geschoold	629	31%
Theoretisch geschoold	1062	53%

Kenmerk	Ongewogen n	%
Leeftijden		
18-39	386	19%
40-64	1249	62%
65+	391	19%
Nielsen regio		
West	851	42%
Noord	225	11%
Oost	463	23%
Zuid	487	24%